

Historicko-metodologický pohled na sexuologický výzkum

Počátky sexuologie ve světě a v ČR

Brno, 1932:
Světové hnutí pro
sexuální reformu,
vpravo Magnus
Hirschfeld

- Základy sexuologie na poč. 20. století
- Berlínská sexuologická společnost (1913)/sexuologický institut (1919): **Magnus Hirschfeld** (berlínský lékař; 1. organizace bojující za práva homosexuálů), **Iwan Bloch** (berlínský dermatolog, zakladatel Časopisu pro sexuologii), **Albert Moll** (berlínský lékař, Mezinárodní společnost pro výzkum sexuality), **Havelock Ellis** (Psychologie sexuality) - Světové hnutí pro sexuální reformu (1928)

Josef Hynie

- Sexuologický ústav Praze: **Josef Hynie** (1. Mezinárodní sexuologický kongres; 1968), **Jan Raboch** (hypogonadismus mužský; prezident International Academy of Sex Research - 1979), Kurt Freund

Jan Raboch

Metody ve výzkumu sexuality

- **Případové studie**
- Dotazníková šetření
- Přímá pozorování
- Experimentální výzkum – zastřený výzkum

Případová studie

- Vhodná metoda pro zdokumentování atypických případů (spontánní orgasmus; využití pro klinickou/psychiatrickou/sexuologickou praxi)
- Zapojení různých metod (pozorování, dotazování i longitudinálního charakteru)
- Omezení
 - Nulová zobecnitelnost (single case archive/<https://singlecasearchive.com/>)
 - závislá
 - na introspekci jedince,
 - ochotě vypovídat
 - Paměti
 - omezena pro specifický okruh výzkumných otázek
- Historicky:
 - Richard von Kraft-Ebing (1840-1902) – popisy fetišistů, sadistů a exhibicionistů
 - Sigmund Freud – teorie na základě kazuistik

Metody ve výzkumu sexuality

- Případové studie
- **Dotazníková šetření**
- Přímá pozorování
- Experimentální výzkum – zastřený výzkum

Dotazníková šetření

- Reakce na medicínský přístup (patologické projevy v oblasti sexuality)
- Ateoretický přístup: naivní otázka: jak to lidé mají
- Dnes už nejčastěji užívaná metoda
- Velké množství dat za „krátký čas“
- Víceero možností, jak administrovat dotazník (CAPI/CASI/CAWI)
- Má svá „ALE“: zkreslení kvůli výběrovému plánu, riziko nízké návratnosti a chybějících odpovědí, riziko zkreslených odpovědí (špatná formulace otázek, žádoucí odpovědi- snížit volbou adekvátní administrace otázek), způsob sběru dat (F2F, telefonicky – odlišné odpovědi)

Dotazníková šetření

- Alfred Kinsey (zoolog, 1948)

- Kinseyho report: 5.300 bílých mužů a 5.940 žen!
- F2F (AK a 3 kolegové) – snížit tazatelem způsobené zkreslení
- Odmítnutí pravděpodobnostního výběrového šetření (strach z nízké návratnosti)
- Kvótní + příležitostný výběrový plán – zkreslení na bázi dobrovolnosti

120					
121	122				
123					
124					
125	136				
126	135				
127	134				
128	133				
129	132				
130	131				

- <https://www.youtube.com/watch?v=5UxVz4tn7ZA>

- Další rozsáhlé šetření téměř o 50 let později!

- National Health and Social Life Survey (NHSL; Laumann, Gagnon, Michael, & Michaels, 1994)
- Cca 3.500 respondentů, rasové zastoupení, 18-59 let, F2F + tužka a papír; návratnost 79 %!
- National Survey of Sexual Health and Behavior (NSSHB; 2009; Reece, Herbenick, Fortenberry, Dodge, Sanders, & Schick): cca 5800 respondentů, 14 – 94 let, pravděpodobnostní výběr, přes internet, další sběry dat (2012, 2013, 2014, 2015, 2016 a 2018; <https://nationalsexstudy.indiana.edu/>)

- 120. The main source of the S's sex education
"Sex education" as here defined is the answer to the specific questions here asked about sex education
P = playmate (this is true for #120-#136)
- 121. Contribution of the father to the S's sex education
Or father substitute
- 122. Contribution of the mother to the S's sex education
Or mother substitute

Dotazníková šetření

- National Survey of Family Growth (NSFG; 2002)
 - Youth Risk Behavior Survey (YRBS, 1991/2019)
 - National Longitudinal Survey of Adolescent Health (1994 -5 vln, veřejná data)
-
- Šetření v Evropě
 - NATSAL (3) v UK
 - <https://www.youtube.com/watch?v=Mfsq-Hd7srE>
 - FINSEX ve Finsku
 - SEXUS v Dánsku (<https://www.projektsexus.dk/project-sexus-in-english>)
 - Norsko – Bente Træen
 - Portugalsko – Pedro Nobre
 - Chorvatsko – Alexandr Štulhofer
 - GeSiD: [German Health and Sexuality Survey](#)

Dotazníková šetření v ČR

- Opakovaná šetření pod vedením P. Weisse a J. Zvěřiny (1993, 1998, 2003, 2008, 2013 – 202X pod vedením K. Klapilové)
- kvótní výběr

Metodika

➤ Výběrové soubory byly reprezentativním vzorkem populace ČR starší 15 let, a to podle posledního sčítání lidu

➤ Dotazováno bylo celkem

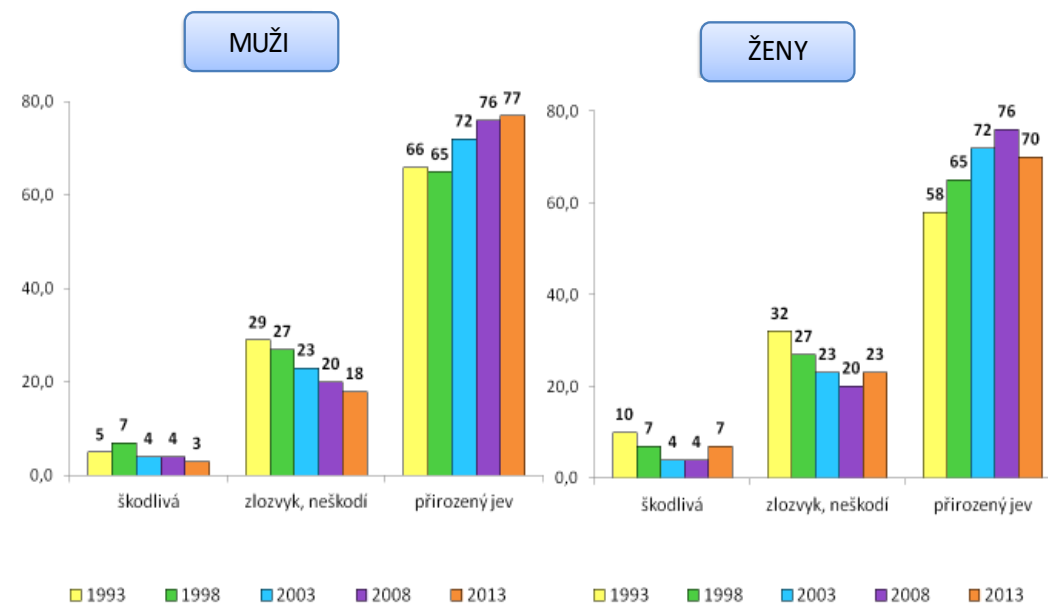
- 1 719 osob v roce 1993
- 2 003 osob v roce 1998
- 2 000 osob v roce 2003
- 2 000 osob v roce 2008
- 2 017 osob v roce 2013

➤ Terénní sběr dat: prosinec 1993, prosinec 1998, prosinec 2003, prosinec 2008, prosinec 2013

Ot.4A: Postoj k masturbaci

% báze – respondenti, kteří odpověděli

Survey of Health, Ageing and Retirement (SHARE)

The screenshot shows the homepage of the Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe (SHARE) project. The browser address bar displays 'www.share-project.org/home0.html'. The page features a navigation menu on the left with items like 'Home', 'Organisation', 'Data Access', 'Data Documentation', 'SHARE-COVID19', 'Special Data Sets', 'SHARE Publications', 'SHARE Research Results', 'Press & News', and 'Contact'. The main content area includes a 'You are here: Home' breadcrumb, a search bar, and a news section. The news section contains two articles: 'Vaccination willingness in Europe: Who are the unvaccinated?' and 'Advantages of SHARE data in a nutshell - including SHARE Covid-19 data'. The footer of the news section mentions 'Updated SHARE flyer available'.

www.share-project.org/home0.html

Select Country

SHARE
Survey of Health, Ageing
and Retirement in Europe
50+ in Europe

Survey of Health,
Ageing and
Retirement in
Europe

You are here: Home

SHARE - Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe

The Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe (SHARE) is a research infrastructure for studying the effects of health, social, economic and environmental policies over the life-course of European citizens and beyond. From 2004 until today, 480,000 in-depth interviews with 140,000 people aged 50 or older from **28 European countries and Israel** have been conducted. Thus, SHARE is the largest pan-European social science panel study providing internationally comparable longitudinal micro data which allow insights in the fields of public health and socio-economic living conditions of European individuals.

Looking at the socio-economic consequences of COVID-19 in Europe:

Data from the SHARE Corona Survey together with **SPLASH** allow examining in-depth how the risk group of the older individuals is coping with the health-related and socioeconomic impact of COVID-19. The great advantage of these data is the possibility to measure and interpret differences in a cross-country and a longitudinal dimension. Find all details in our **Special Dataset Section**. The European Commission supports our COVID-19 research project (SHARE-COVID19) with funds provided by Horizon 2020 and the Coronavirus Global Response.

Search

search

News

Vaccination willingness in Europe: Who are the unvaccinated?

Researchers analyzed the willingness to get vaccinated against the background of demographic, socio-economic and health factors of people in Europe...

[Read more...](#)

Advantages of SHARE data in a nutshell - including SHARE Covid-19 data

Updated SHARE flyer available

Survey of Health, Ageing and Retirement (SHARE)

E Sexuální život

Následující otázky jsou o sexualitě, která je velmi důležitá i ve starším věku. Můžete samozřejmě přeskočit otázku, na kterou nebudete chtít odpovět.

1. Za posledních 12 měsíců, jak často jste měl/a sex s Vaším manželem/kou, partnerem/kou nebo známostí?

(Zakřížkujte prosím jeden čtvereček)

Neměl/a jsem sex	Jednou za měsíc či méně často	Dvakrát, třikrát do měsíce	Jednou nebo dvakrát do týdne	Třikrát do týdne a častěji
☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅

2. S ohledem na posledních 12 měsíců, jak moc je pro Vás důležitý sexuální život?

(Zakřížkujte prosím jeden čtvereček)

Není vůbec důležitý	Málo důležitý	Docela důležitý	Hodně důležitý	Nesmírně důležitý
☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅

3. S ohledem na posledních 12 měsíců, jak často pociťujete sexuální touhu?

Tím je myšleno chuť na sex, plánování sexu, pocit frustrace z nedostatku sexu apod.

(Zakřížkujte prosím jeden čtvereček)

Nikdy	Zřídka	Občas	Často	Neustále
☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅

4. Jak často jste během posledních 12 měsíců navštívil(a) internetové stránky či jiné online aplikace za účelem, který souvisel s Vaším sexuálním životem (např. vyhledávání informací, sledování stránek se sexuálním obsahem)?

(Zakřížkujte prosím jeden čtvereček)

Vůbec	Jednou za měsíc či méně často	Dvakrát, třikrát do měsíce do měsíce	Jednou nebo dvakrát do týdne	Třikrát do týdne a častěji	Nepoužívám internet
☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅	☐ ₆

5. Použil/a jste během posledních 30 dnů na internetu internetovou seznamku?

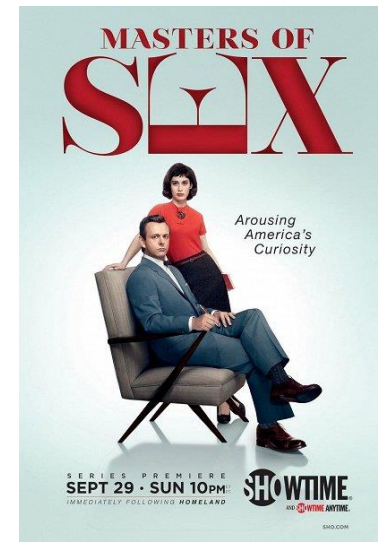
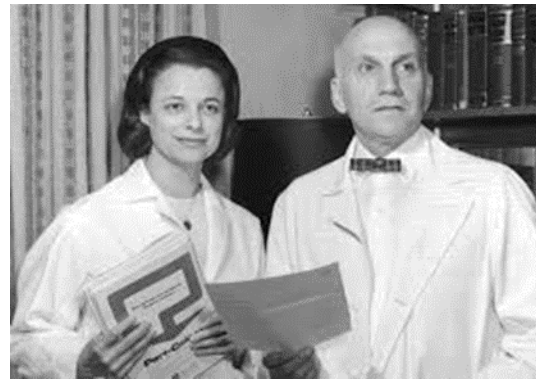
(Zakřížkujte prosím jeden čtvereček)

Ano	Ne	Nepoužívám internet
☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃

Výzkumné metody ve výzkumu sexuality

- Dotazníková šetření
- **Přímá pozorování**
- Případové studie
- Experimentální výzkum – zastřený výzkum

Přímé pozorování

- Odstranění limitu sebeposuzování
- ALE: umělá situace:
 - Natáčení na kameru, zavádění přístrojů do genitálních oblastí → specifický vzorek
- Nejznámější příklady observačních studií:
 - **Masters & Johnson:** 694 participantů (18 - 89 let, 60. léta)
 - Studium odpovědí na sexuální stimuly (penilní tenzometr, dildo s kamerou, vaginální fotopletysmograf (prokrvení vaginálních stěn))
 - Pozornost věnovaná genderovým zkreslením
 - Zaměření na behaviorální aspekty a fyziologické projevy
 - Více orgasmů u žen, sexuální odpověď přítomná i ve starším věku
 - <https://www.youtube.com/watch?v=aZcYTCo-D9s&feature=youtu.be>

Přímé pozorování

- **Kurt Freund** (český sexuolog, 1914-1996)
- Falopletysmograf (hydropneumatický volumetrický (objemový) falometr, v 50. letech 20. století)
- Dle DSM-IV (1994): nízká reliabilita a validita této metody (subjekt může odpověď simulovat díky práci s mentálními obrazy)
- Hanson a Bussière (1998): falometrické odpovědi na zobrazení dětí nejpresnějším prediktorem budoucích útoků

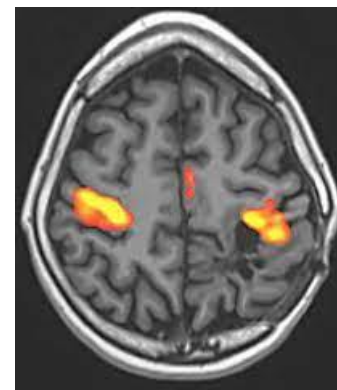
Přímá pozorování

- fMRI

- mapování oblastí zodpovědných za zpracování stimulů a sexuální odpověď

- a dnes už i metoda eye-trackingu

- Výzkum sexuálních poruch

Men

Women

Výzkumné metody ve výzkumu sexuality

- Dotazníková šetření
- Přímá pozorování
- Případové studie
- **Experimentální výzkum – zastřený výzkum**

Experimentální výzkum

- Opak korelačních studií, kontrola proměnných (experimentální situace – nezávislá a závislá proměnná)
- ALE: potřeba pamatovat na „třetí“ proměnné, nutná randomizace
- Externí validita? (platnost výsledků mimo laboratoř?) (např. mediální účinky sledování (násilné) pornografie a akceptace sexuálního násilí vůči ženám a rozdíly mezi výsledky experimentálních a korelačních studií Malamuth et al., 2000)
- Popularita experimentálních studií ve výzkumu sexu?

Manipulace s psychologickými profily

- Evelyn Hooker (1907 – 1996)
- Testování rozšířené představy, že homosexualita se pojí s dalšími psychickými neduhy
- srovnání psychologických profilů mužů gayů a heterosexuálů
- Srovnatelní z hlediska věku, vzdělání a výše IQ
- U každého zjišťovala: osobní historii, osobnostní profil a další psychologické indikátory
- Odborníci měli dle těchto poznatků rozlišit heterosexuály od gayů
- Systematické rozlišování těchto dvou skupin nemožné – podklad pro argumentaci, že homosexualita není nemoc (vyjmutí homosexuality z DSM)

Metoda výzkumu	Definice	Silné stránky	Slabé stránky
Dotazníkové šetření	Skrze dotazník je dotazován velký počet účastníků na jejich sexuální život	Rychlý a snadný způsob sběru dat, mnoho možností administrace dotazníku	Zkreslení: riziko nízké návratnosti, samovýběr, rizika sebeposuzování –vliv sociální žádoucnosti a jiných předsudků
Přímé pozorování	Vědci pozorují účastníky a zaznamenávají, co vidí.	Menší riziko zkreslení	Samovýběr
Případová studie	Intenzivní studium jednoho účastníka či malého počtu osob	Detailní informace o neobvyklém případě	Nízká zobecnitelnost, vysoké nároky na pozorovatele a pozorovaného (schopnost introspekce)
Experiment	Výzkumníci manipulují s podmínkou (nezávislou proměnnou) s cílem zmapovat účinek dané podmínky na pozorovaný výsledek (závislá proměnná).	Kontrola nad proměnnými, mapování kauzálních vztahů	Ne pro všechny výzkumné otázky z realizačních a etických důvodů, snížená externí validita

Etická stránka ve výzkumu sexuality

Etická komise a výzkum sexuality

- Yeater, E., Miller, G., Rinehart, J., & Nason, E. (2012). Trauma and sex surveys meet minimal risk standards: Implications for institutional review boards. *Psychological Science*, 23(7), 780-787.
- Výzkum sexuality – vnímané coby užitečný výzkum s minimem duševní újmy

Questionnaire	Item
Dating Behavior Survey (Yeater, Viken, McFall, & Wagner, 2006)	How many different sexual partners have you had in your lifetime?
Heterosocial Perception Survey (McDonel & McFall, 1991)	A man is on a date with a woman whom he has known for about two weeks. They went to a movie, and then to the woman's apartment and ordered pizza. They are sitting on the sofa. The man begins to kiss her, and they kiss for several minutes. How justified is it to continue to make sexual advances if: The man puts his hand on her breast, and she moves the hand away and says: "No, don't."
Rape Myth Acceptance Scale (Burt, 1980)	If a woman gets drunk at a party and has intercourse with a man she's just met there, she should be considered "fair game" to other males at the party who want to have sex with her too, whether she wants to or not.
Sociosexuality Questionnaire (Bailey & Kirk, 2000)	If I were invited to take part in an orgy, I would accept.
Sexual Awareness	When it comes to sex, I usually ask for

Getting a \$100 speeding ticket

Getting a bad grade in an important class

Having a cavity drilled and filled by a dentist

Being fired from a summer job

Being told I have bad breath on a first date

Taking a difficult math test for an hour

Forgetting Mother's Day

Losing \$20

Spilling coffee all over a new shirt

Standing alone at a party where I don't know anyone

Having blood drawn from my arm for a routine medical

Waiting in line for 20 minutes at a bank

Getting a paper cut on my thumb

Finding that a pet goldfish has died

Watching a horror film that's scarier than I like

Etika sexuologického výzkumu

- De facto stejná jako pro ostatní výzkumná témata
- Nejznámější výzkumy s problematickým etickým pozadím:
 - Laud Humphreys (1970) a jeho výzkum homosexuálního chování na veřejných záchodech (Tearoom Trade Study)

Laud Humphreys na veřejných toaletách

- Nový trend v USA, a to homosexuální styk na veřejných WC
- Ze zákona bylo toto chování trestáno
 - Náhodné policejní prohlídky → napříč státy velké množství mužů bylo zadrženo kvůli tomuto „nezákonnému jednání“!
- Humphreys coby sociolog realizoval etnografickou studii
 - Aktivní účast
 - Vyhlížet muže mající zájem o rychlý sex na záchodech
 - Pokašlávat či dát jakýkoliv signál, že se blíží policie
 - Sledování mužů až k jejich autu (zaznamenávání jejich registračních značek)
 - Po roce s nimi v přestrojené podobě provedl výzkumné šetření pro „jinou“ studii

Laud Humphreys na veřejných toaletách

- Nový trend v USA, a to homosexuální styk na veřejných WC
- Ze zákona bylo toto chování trestáno
 - Náhodné policejní prohlídky → napříč státy velké množství mužů bylo zadrženo kvůli tomuto „nezákonnému jednání“!
- Humphreys coby sociolog realizoval etnografickou studii
 - Aktivní účast
 - Vyhlížet muže mající zájem o rychlý sex na záchodech
 - Pokašlávat či dát jakýkoliv signál, že se blíží policie
 - Sledování mužů až k jejich autu (zaznamenávání jejich registračních značek)
 - Po roce s nimi v přestrojené podobě provedl výzkumné šetření pro „jinou“ studii
- „Etické přešlapy“:
 - (a) aktivní zapojení do výzkumu, (b) bez jejich vědomí, že jsou součástí studie, (c) sběr identifikačních údajů, (d) další klamání v podobě zapojení do „fiktivního“ výzkumu

Výzkum syfilidy v Tuskegee (Tuskegee Syphilis Study)

- Syfilis – bakteriální onemocnění (bez léčby - celkové ochrnutí/úmrtí)
- Ústav veřejného zdraví v USA (1930-1970)
 - Cíl: zmapovat šíření a progresi syfilidy u 399 nízkopříjmových Afroameričanů

Výzkum syfilidy v Tuskegee

- Překročení několik linií:
 - a) zkreslování informací: mají špatnou krev,
 - b) od 40.let dostupná antibiotika, kt. jim nebyla podána,
 - c) ztratí benefity, pokud budou hledat léčbu někde jinde,
 - d) místní doktoři byli instruováni, ať je neléčí
 - e) úmrtí a nezvratné důsledky ještě před ukončením studie

- → Zavedení povinnosti informovaného souhlasu

Jak jsou dnes zkoumané subjekty chráněny

- o Informovaný souhlas
 - o Respondent musí být informován o povaze výzkumu
 - o Vysvětluje respondentovi, jakou roli hraje ve výzkumu
 - o Informovat, jak bude nakládáno s výzkumnými daty
 - o Důvěrnost – anonymita dat
 - o Respondent může z účasti na výzkumu odstoupit i v průběhu výzkumu
 - o Respondent nebo jeho zákonný zástupce musí s výzkumem souhlasit (dobrovolná účast)
 - o Od jakého věku informovaný souhlas?

A na co dalšího pamatovat?

- Zachování mlčenlivosti
 - Nejen ochrana účastníků výzkumu
 - Dobrý metodologický nástroj, jak zvýšit věrohodnost výpovědí
- Kdy ji však nelze dodržet?
 - Podezření na sexuální zneužívání u dětí a dospívajících
 - Zákonná povinnost – ochrana dítěte před dalším zneužitím
 - každý, kdo zjistí u dítěte některou z forem CAN nebo CSA, je povinen ohlásit tuto skutečnost nebo podezření na ni orgánům péče o rodinu a děti, popř. v naléhavém případě přímo Policii ČR
 - předejít dalšímu zneužívání dítěte.
 - Školní a zdravotnická zařízení mají oznamovací povinnost (sex před 15. rokem?)